

BS/118/2009

HISTORYCZNE I OBECNE ZNACZENIE
NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
3 października 2008 roku

SPIS TREŚCI

OBECNE OCENY ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH.....	1
OCENA HISTORYCZNEJ ROLI NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”	3
CZYJE INTERESY „SOLIDARNOŚĆ” REPREZENTOWAŁA, A CZYJE REPREZENTUJE	5
ZNACZENIE „SOLIDARNOŚCI” DLA POLSKI, ŚWIATA I ZWYKŁYCH LUDZI.....	6
POLITYCZNE ZAANGAŻOWANIE „SOLIDARNOŚCI” I JEGO SKUTKI.....	9

Wkrótce minie dwudziesta dziewiąta rocznica podpisania Porozumień Sierpniowych, zawartych przez Międzyzakładowy Komitet Strajkowy i przedstawicieli ówczesnego rządu (Komisję Rządową). Wydarzenie to zapoczątkowało proces, którego zwieńczeniem była transformacja ustrojowa w naszym kraju. W badaniu sierpniowym¹ zapytaliśmy zarówno o obecne oceny związków zawodowych, jak i o historyczną rolę NSZZ „Solidarność”.

OBECNE OCENY ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

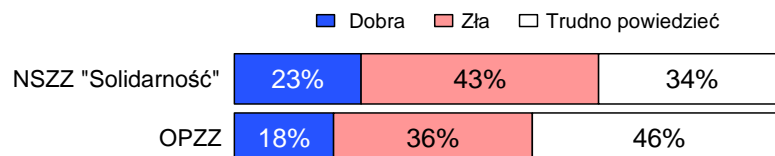
Oceny bieżącej działalności obu największych central związkowych: NSZZ „Solidarność” i OPZZ charakteryzują się znaczną przewagą dezaprobaty nad akceptacją. Od poprzedniego pomiaru, przeprowadzonego w marcu br., notowania obu związków zawodowych bardzo się pogorszyły. „Solidarność” uzyskuje dobre oceny u niespełna jednej czwartej respondentów (23%, od marca spadek o 11 punktów procentowych), natomiast niemal dwukrotnie większa grupa (43%, wzrost o 9 punktów) wyraża dezaprobatę jej działań. Opinie o OPZZ również są złe, lecz słabiej wyrobione: działalność tej centrali akceptuje 18% badanych (od marca spadek o 9 punktów), a negatywnie ocenia 36% (wzrost o 5 punktów).

Działalność obu związków jest stosunkowo słabo znana – znaczące odsetki ankietowanych nie mają zdania na ich temat. Blisko połowa dorosłych nie potrafi ocenić działań OPZZ, a ponad jedna trzecia – „Solidarności”.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (231) przeprowadzono w dniach 6–12 sierpnia 2009 roku na liczącej 1041 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

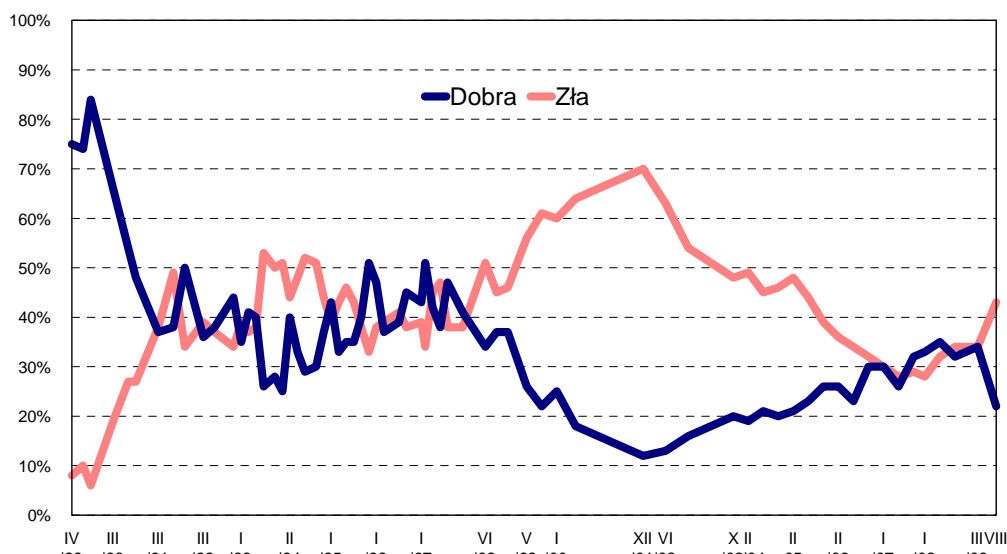
CBOS

RYS. 1. OCENY DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

CBOS

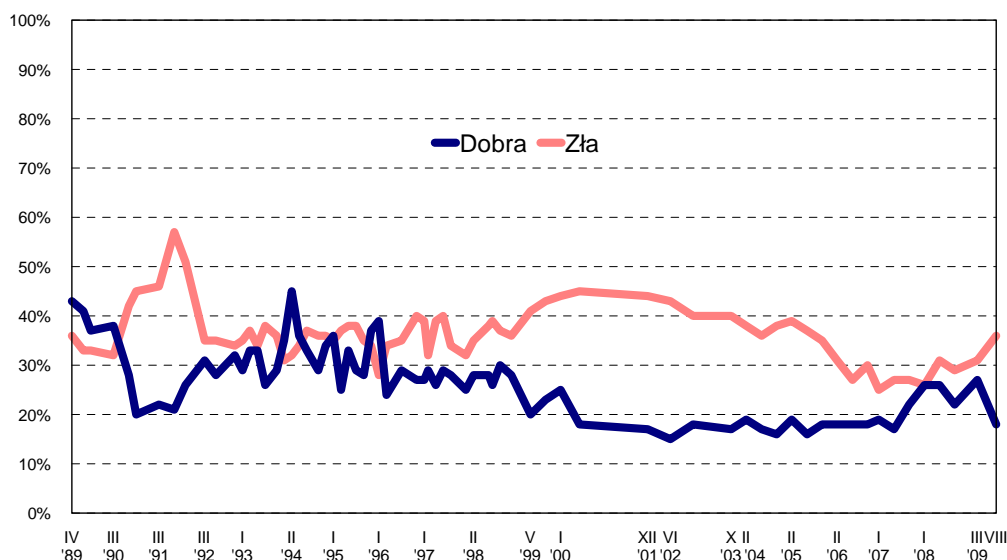
RYS. 2. ZMIANY OPINII O NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”

W latach 1989–1991 pytanie brzmiało: „Czy, Pana(i) zdaniem, działalność NSZZ „Solidarność”/OPZZ dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami?”

CBOS

RYS. 3. ZMIANY OPINII O OPZZ

Działania obu wielkich central związkowych poddajemy ocenie badanych od końca lat osiemdziesiątych. Jeżeli chodzi o opinie o NSZZ „Solidarność”, można zauważyć bardzo duże wahania ocen. Okres transformacji ustrojowej to czas niemal jednomyślnej akceptacji działań tego związku, wówczas często utożsamianego z szerokim ruchem społecznym. Ten etap jednak szybko minął i już w 1991 roku liczba ocen pozytywnych i negatywnych się wyrównała. W latach dziewięćdziesiątych można zauważyć wpływ politycznego zaangażowania związku na oceny jego działalności. W okresie, kiedy „Solidarność” angażowała się w politykę, jej oceny się pogarszały. Najgorsze notowania związek ten uzyskiwał w latach 2000–2001, kiedy u władzy była Akcja Wyborcza „Solidarność”. Tworzony przez nią rząd był wtedy bardzo niepopularny i ta dezaprobatą znalazła odbicie w systematycznie pogarszających się ocenach NSZZ „Solidarność”. Po przegranych przez AWS wyborach (w 2001 roku) opinie o tej centrali się poprawiły, choć warto zauważyć, że szybkiemu zmniejszeniu się odsetka złych ocen towarzyszył znacznie wolniejszy wzrost aprobaty, a coraz częściej deklarowana była obojętność wobec tego związku.

Oceny OPZZ w latach 1993–2009 były stosunkowo stabilne. W tym okresie znaczące grupy respondentów nie miały wyrobionej opinii na temat działań tej konfederacji.

OCENA HISTORYCZNEJ ROLI NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”

Chociaż obecne działania „Solidarności” nie spotykają się z aprobatą, rola tego związku w najnowszej historii Polski nie budzi większych wątpliwości. Zdecydowana większość dorosłych (84%) uważa, że NSZZ „Solidarność” odegrał pozytywną rolę, jedynie nieliczni (8%) są przeciwnego zdania. W ostatnich dziewięciu latach wzrosło przekonanie o historycznych zasługach tego związku.

Respondenci o relatywnie wysokiej pozycji społecznej (mający wyższe dochody i lepszą samoocenę, lepiej wykształceni) oceniają NSZZ „Solidarność” lepiej niż ci, którzy znajdują się w gorszych warunkach materialnych i są gorzej wykształceni. Najslabiej wykształceni i (co często idzie w parze) najbiedniejsi stosunkowo często nie mają wyrobionej opinii na temat roli „Solidarności”.

Tabela 1

Niezależnie od Pana(i) poglądów na obecną działalność „Solidarności”, czy, Pana(i) zdaniem, w historii Polski NSZZ „Solidarność” odegrał pozytywną czy negatywną rolę?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	VIII 2000	VIII 2009
	w procentach	
Zdecydowanie pozytywną	32	36
Raczej pozytywną	37	48
Raczej negatywną	12	6
Zdecydowanie negatywną	5	2
Trudno powiedzieć	14	9

Jeżeli chodzi o globalną ocenę „Solidarności”, podziały z przeszłości w dużym stopniu uległy zatarciu – ci, którzy przed rokiem 1989 należeli do PZPR, przekonani są o zasługach tego związku niemal równie często jak ogół badanych.

Tabela 2

Niezależnie od Pana(i) poglądów na obecną działalność „Solidarności”, czy, Pana(i) zdaniem, w historii Polski NSZZ „Solidarność” odegrał pozytywną czy negatywną rolę?	Wskazania członków	
	NSZZ „Solidarność” przed rokiem 1989	PZPR przed rokiem 1989
	w procentach	
Pozytywną	89	83
Negatywną	7	15
Trudno powiedzieć	4	2

Niezależnie od preferencji partyjnych, Polacy są zgodni co do tego, że „Solidarność” odegrała w historii naszego kraju pozytywną rolę. Większość elektoratów wszystkich głównych sił politycznych uważa, że „Solidarność” dobrze przysłużyła się Polsce.

Tabela 3

Czy w historii Polski NSZZ „Solidarność” odegrał pozytywną czy negatywną rolę?	Elektoraty partyjne				
	PO	PSL*	PiS	SLD*	Niezamierzający głosować
	w procentach				
Pozytywną	94	89	87	72	79
Negatywną	3	6	8	15	10
Trudno powiedzieć	3	5	5	13	11

* Dane dotyczące SLD i PSL należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczebność potencjalnych wyborców tych partii w badanej próbie

CZYJE INTERESY „SOLIDARNOŚĆ” REPREZENTOWAŁA, A CZYJE REPREZENTUJE

Większość Polaków (61%) jest przekonana, że w latach 1980–1981 „Solidarność” była ruchem wyrażającym interesy całego społeczeństwa. Znacznie mniej osób uważa, że wyrażała ona wtedy partykularne interesy związkowe (18%) lub jedynie interesy swoich działaczy (10%). Obecna działalność związku postrzegana jest zupełnie inaczej. Blisko połowa badanych (47%) sądzi, że promuje on przede wszystkim interesy swoich działaczy, jedna czwarta (25%) uważa, że walczy on o prawa swoich członków, a co jedenasty (9%) – że ma na uwadze interesy całego społeczeństwa.

Tabela 4

Czyje interesy, Pana(i) zdaniem:	reprezentowała „Solidarność” 29 lat temu?		reprezentuje „Solidarność” obecnie ?	
	VIII 2000	VIII 2009	VIII 2000	VIII 2009
	w procentach			
Interesy całego społeczeństwa	59	61	6	9
Interesy wszystkich swoich członków	17	18	15	25
Interesy swoich działaczy	12	10	67	47
Trudno powiedzieć	12	11	12	19

W porównaniu z poprzednim pomiarem, przeprowadzonym w 2000 roku, wyraźnie lepiej oceniana jest bieżąca działalność NSZZ „Solidarność”: respondenci częściej twierdzą, że reprezentuje on członków, a rzadziej – że działaczy. Zmiany te można wyjaśnić kontekstem społeczno-politycznym w 2000 roku. Wówczas u władzy znajdowała się Akcja Wyborcza „Solidarność” – ugrupowanie kierowane przez przewodniczącego NSZZ „Solidarność” i kojarzone ze związkiem. Obecność działaczy „Solidarności” na stanowiskach w administracji i gospodarce spowodowała, iż powstało wrażenie, że wykorzystują oni związek do swoich celów.

Miniona przynależność do PZPR w niewielkim stopniu modyfikuje postrzeganie „Solidarności” w jej historycznym kształcie. Byli członkowie PZPR tak samo często jak ogół Polaków sądzą, że za czasów „pierwszej Solidarności” związek reprezentował ogół społeczeństwa. Częściej niż pozostali są oni zdania, że zarówno 29 lat temu, jak i obecnie działał przede wszystkim w interesie swoich działaczy.

Członkowie „Solidarności” w latach 1980–1981 mają wyraźnie lepszy niż inni obraz tego związku na początku lat osiemdziesiątych XX wieku: trzy czwarte jest zdania, że wtedy

reprezentował on wszystkich Polaków. Jeśli zaś chodzi o opinie o obecnej „Solidarności” – niemal nie różnią się od ogółu społeczeństwa.

Tabela 5

Czyje interesy, Pana(i) zdaniem:	reprezentowała „Solidarność” 29 lat temu?		reprezentuje „Solidarność” obecnie?	
	Wskazania członków			
	NSZZ „S” przed rokiem 1989	PZPR przed rokiem 1989	NSZZ „S” przed rokiem 1989	PZPR przed rokiem 1989
	w procentach			
Interesy całego społeczeństwa	76	60	11	8
Interesy wszystkich swoich członków	10	20	25	29
Interesy swoich działaczy	9	18	47	54
Trudno powiedzieć	4	1	17	10

ZNACZENIE „SOLIDARNOŚCI” DLA POLSKI, ŚWIATA I ZWYKŁYCH LUDZI

Większość Polaków (65%) ocenia, że powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980–1981 to wydarzenie przełomowe, o historycznym znaczeniu **dla kraju**, a jedna czwarta (26%) uważa, że jest to wydarzenie ważne, ale nie pierwszoplanowe. Jedynie nieliczni kwestionują znaczenie powstania „Solidarności” dla Polski. W ciągu ostatnich czterech lat zwiększyła się liczba osób uznających powstanie „Solidarności” za wydarzenie przełomowe.

Dwie piąte dorosłych (39%) dostrzega wielkie znaczenie „Solidarności” dla **innych krajów dawnego „bloku wschodniego”**, a niemal taka sama liczebnie grupa (38%) uważa jej powstanie za ważne, choć nie pierwszoplanowe. Obecnie mniej respondentów niż w 2005 roku uznaje to wydarzenie za przełomowe, a więcej – sądzi, że było albo drugoplanowe, albo niezbyt ważne.

Interesowało nas także, jakie znaczenie – zdaniem badanych – miała „Solidarność” lat 1980–1981 **dla świata**. Jedna czwarta dorosłych (25%) uznaje jej powstanie za wydarzenie przełomowe, o historycznym znaczeniu, a dwie piąte (39%) – za wydarzenie ważne, lecz drugoplanowe. W porównaniu z rokiem 2005 wyraźnie zmniejszyło się przekonanie o przełomowym, globalnym charakterze „pierwszej Solidarności”.

Tabela 6

Czy powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980–1981 były wydarzeniem:	Dla Polski		Dla innych krajów dawnego „bloku wschodniego”		Dla świata	
	VIII 2005	VIII 2009	VIII 2005	VIII 2009	VIII 2005	VIII 2009
	w procentach					
– przełomowym	60	65	42	39	32	25
– ważnym, ale nie pierwszoplanowym	28	26	33	38	33	39
– niezbyt ważnym	2	3	7	10	12	18
– bez znaczenia	2	1	2	3	6	8
Trudno powiedzieć	8	5	16	10	17	10

Im lepiej wykształceni są badani, tym częściej wyrażają przekonanie, że „Solidarność” odegrała ważną rolę w historii Polski i całej Europy Środkowo-Wschodniej. Najmłodszy respondenci, a więc ci, którzy nie pamiętają tego okresu, rzadziej niż inni uznają powstanie „Solidarności” za przełom w historii Polski, krajów dawnego „bloku wschodniego” i świata.

Dawni członkowie „Solidarności” wyraźnie częściej niż ogół społeczeństwa uważają, że powstanie tego związku było wydarzeniem o przełomowym charakterze dla Polski, państw-satelitów ZSRR i dla całego świata. Przynależność do PZPR ma znacznie mniejsze znaczenie. Jeżeli chodzi o rolę „Solidarności” w historii Polski i świata, opinie byłych członków PZPR niewiele różnią się od ocen ogółu Polaków. Częściej niż ogół uważają oni, że „Solidarność” była znaczącym wydarzeniem dla innych państw dawnego „bloku wschodniego”.

Tabela 7

Czy powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980–1981 były wydarzeniem:	Dla Polski		Dla innych krajów dawnego „bloku wschodniego”		Dla świata	
	Wskazania członków					
	NSZZ „S” przed rokiem 1989	PZPR przed rokiem 1989	NSZZ „S” przed rokiem 1989	PZPR przed rokiem 1989	NSZZ „S” przed rokiem 1989	PZPR przed rokiem 1989
w procentach						
– przełomowym	77	64	54	48	38	29
– ważnym, ale nie pierwszoplanowym	20	28	31	35	37	44
– niezbyt ważnym	2	8	10	11	13	16
– bez znaczenia	0	0	1	2	6	4
Trudno powiedzieć	2	0	4	3	6	7

Ankietowanych zapytaliśmy też o znaczenie powstania „Solidarności” w skali mikro – czym było ono dla zwykłych ludzi, czyli takich jak oni. Większość respondentów twierdzi, że było to dla nich wydarzenie ważne: dla jednej trzeciej – przełomowe, a dla nieznacznie większej grupy – ważne, lecz nie pierwszoplanowe.

Tabela 8

Czy powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980–1981 były dla ludzi takich jak Pan(i) wydarzeniem:	Wskazania respondentów według terminów badań	
	VIII 2005	VIII 2009
	w procentach	
– przełomowym	35	34
– ważnym, ale nie pierwszoplanowym	34	37
– niezbyt ważnym	10	10
– bez znaczenia	12	11
Trudno powiedzieć	9	7

Respondenci od 18 do 34 roku życia, a więc ci, którzy w momencie powstania „pierwszej Solidarności” mieli najwyżej pięć lat i, co za tym idzie, nie mieli własnych bezpośrednich doświadczeń, znacznie rzadziej niż inni uważają powstanie tego ruchu za zjawisko ważne dla siebie osobiście. Niemniej jednak większość osób w tej grupie wiekowej uważa powstanie „Solidarności” za wydarzenie ważne dla siebie.

Dla większości respondentów deklarujących, że przed rokiem 1989 byli członkami „Solidarności”, jej powstanie i działalność w latach 1980–1981 były wydarzeniem przełomowym.

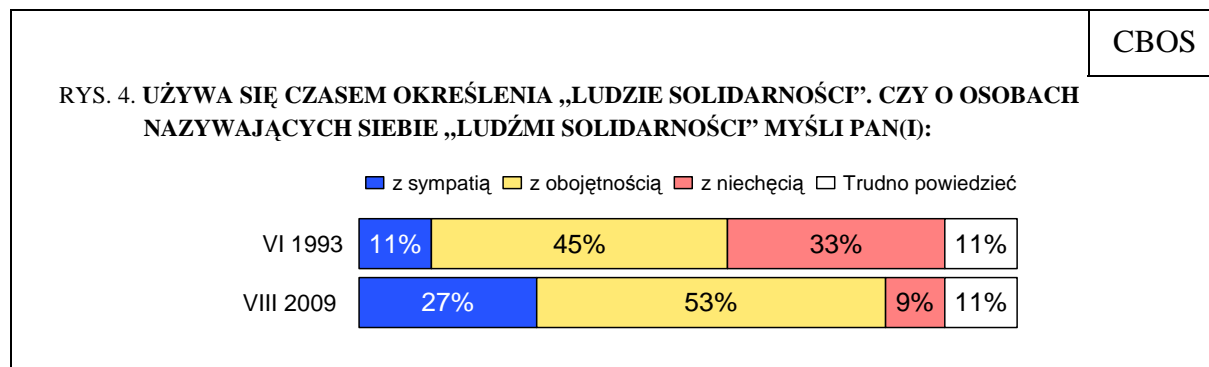
Tabela 9

Czy powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980–1981 były dla ludzi takich jak Pan(i) wydarzeniem:	Wskazania	
	członków NSZZ „Solidarność” przed rokiem 1989	członków PZPR przed rokiem 1989
	w procentach	
– przełomowym	52	35
– ważnym, ale nie pierwszoplanowym	38	39
– niezbyt ważnym	5	20
– bez znaczenia	3	7
Trudno powiedzieć	3	0

POLITYCZNE ZAANGAŻOWANIE „SOLIDARNOŚCI” I JEGO SKUTKI

W wolnej Polsce NSZZ „Solidarność” był do pewnego momentu aktywnym podmiotem politycznym, mając swoich przedstawicieli w parlamencie i współuczestnicząc w rządzeniu krajem. Do etosu solidarnościowego odwoływało się także wiele ugrupowań politycznych.

Zaangażowanie ludzi wywodzących się z „Solidarności” w politykę po roku 1989 przyczyniło się do pogorszenia się wizerunku związku i osób z nim związanych. Rozbicie obozu solidarnościowego, „wojna na górze” sprawiły, że – jak wspomnieliśmy – już na początku lat dziewięćdziesiątych NSZZ „Solidarność” utracił znaczną część społecznego poparcia, a odwoływanie się do solidarnościowego rodowodu przestało być źródłem społecznego autorytetu. Kiedy w czerwcu 1993 roku pytaliśmy naszych respondentów o ich stosunek do „ludzi Solidarności”, znacznie częściej wyrażali do nich niechęć niż sympatię, a przeważającym nastawieniem była obojętność. Jak pokazują wyniki obecnych badań, wycofanie się związku z polityki raczej dobrze służy społecznemu wizerunkowi „Solidarności” i osób powołujących się na solidarnościowe korzenie. Wprawdzie nadal dominującym nastawieniem wobec „ludzi Solidarności” jest obojętność, jednak sympatia dla nich deklarowana jest zdecydowanie częściej niż niechęć.

Osoby wywodzące się z „Solidarności” są wyraźnie lepiej postrzegane przez badanych określających swoje poglądy polityczne jako prawicowe lub centrowe, niż tych, którzy identyfikują się z lewicą, choć we wszystkich tych grupach przeważa obojętność. Co ciekawe, stosunek do „ludzi Solidarności” bardziej wyraźnie różnicują preferencje partyjne niż afiliacje sprzed roku 1989. Zdecydowanie najlepiej (na ogół z sympatią) myślą o osobach powołujących się na solidarnościowy rodowód zwolennicy PiS. Częściej z sympatią niż z niechęcią odnoszą się do nich także potencjalni wyborcy PO i PSL.

Częściej negatywnie niż pozytywnie nastawieni do nich są natomiast sympatycy SLD. Wprawdzie członkowie „Solidarności” sprzed roku 1989 lepiej niż osoby należące kiedyś do PZPR myślą o „ludziach Solidarności”, jednak w obu grupach dominuje stosunek obojętny. Pokazuje to skalę rozczarowania byłych członków związku polityczną działalnością „Solidarności” i jej politycznych reprezentantów w wolnej Polsce.

Tabela 10

Elektoraty partyjne	Używa się czasem określenia „ludzie Solidarności”. Czy o osobach nazywających siebie „ludźmi Solidarności” myśli Pan(i):			
	z sympatią	z obojętnością	z niechęcią	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PiS	52	39	5	4
PO	32	53	6	8
PSL*	26	61	9	4
SLD*	6	66	21	7

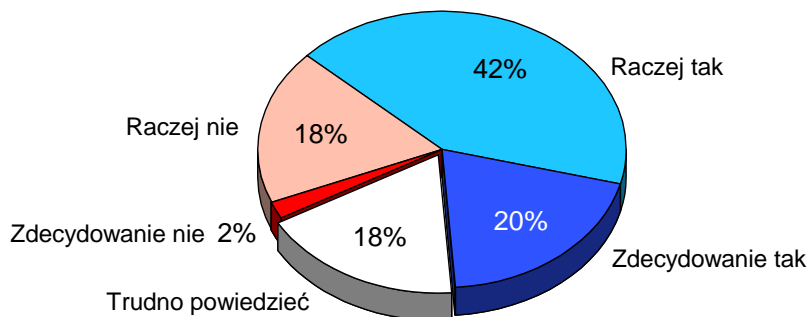
* Dane dotyczące SLD i PSL należy traktować jako przybliżone ze względu na niewielką liczebność zwolenników tych partii w badanej próbie

Tabela 11

Przynależność organizacyjna przed rokiem 1989	Używa się czasem określenia „ludzie Solidarności”. Czy o osobach nazywających siebie „ludźmi Solidarności” myśli Pan(i):			
	z sympatią	z obojętnością	z niechęcią	Trudno powiedzieć
	w procentach			
NSZZ „Solidarność”	30	51	10	9
PZPR	18	55	17	10

Rodowód polityczny jeszcze długo po roku 1989 wydawał się wyznaczać główną oś podziałów politycznych w Polsce. Stracił on na znaczeniu, gdy scenę polityczną zdominowały dwa ugrupowania odwołujące się do solidarnościowych korzeni: PiS i PO. Mimo przeobrażeń na scenie politycznej, w ocenie niemal dwóch trzecich polskiego społeczeństwa (62%) podział na ludzi dawnej „Solidarności” i postkomunistów nadal istnieje. Opinię tę niemal równie często podzielają osoby o orientacji prawicowej (68%), centrowej (65%) i lewicowej (70%). Przekonanie o aktualności podziału na postsolidarność i postkomunę przeważa w elektoratach wszystkich partii politycznych cieszących się największym poparciem społecznym: PO (71%), PiS (72%), SLD (79%) i PSL (65%). Rozróżnienie to dostrzegają zarówno członkowie dawnej „Solidarności” (75%), jak i ci, którzy należeli do PZPR (64%).

RYS. 5. CZY OBECNIE W POLSCE ISTNIEJE PODZIAŁ NA LUDZI DAWNEJ „SOLIDARNOŚCI” I POSTKOMUNISTÓW?

Wprawdzie politycy różnych ugrupowań ciągle chętnie powołują się na swój solidarnościowy rodowód, jednak odpowiedź na pytanie, o której z obecnie działających partii można powiedzieć, że jest depozytariuszem dziedzictwa dawnej „Solidarności”, sprawiła respondentom dużo trudności. Niemal dwie piąte (38%) uznało, że o żadnym spośród ugrupowań obecnie istniejących na scenie politycznej nie można powiedzieć, iż jest spadkobiercą wartości i dorobku dawnej „Solidarności”. Więcej niż co czwarty badany (27%) stwierdził, że trudno odpowiedzieć na to pytanie. Pozostali najczęściej wymieniali w tym kontekście Prawo i Sprawiedliwość (15%) oraz Platformę Obywatelską (13%).

RYS. 6. KTÓRE Z OBECNIE ISTNIEJĄCYCH W POLSCE PARTII POLITYCZNYCH REPREZENTUJĄ – W PANA(I) PRZEKONANIU – WARTOŚCI I DZIEDZICTWO DAWNEJ „SOLIDARNOŚCI”?

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedną partię

Kwestia, które z obecnie działających ugrupowań politycznych najczęściej zaczerpnęło z dorobku „Solidarności”, dzieli elektoraty partyjne. Zwolennicy każdej z głównych partii, z wyjątkiem PSL, stosunkowo najczęściej wskazują preferowane przez siebie ugrupowanie jako spadkobiercę dziedzictwa dawnej „Solidarności”. Relatywnie najczęściej widzą w tej roli popieraną przez siebie partię sympatycy PiS (53%). Rzadziej wskazują preferowane przez siebie ugrupowanie jako reprezentujące wartości i dorobek „Solidarności” zwolennicy PO (33%). Może zaskakiwać, że także sympatycy SLD wymieniają w tym kontekście popierane przez siebie ugrupowanie stosunkowo częściej niż inne partie (15% wskazań).

Tabela 12

Które z obecnie istniejących w Polsce partii politycznych reprezentują – w Pana(i) przekonaniu – wartości i dziedzictwo dawnej „Solidarności”?	Elektoraty partyjne			
	PO	PiS	PSL	SLD
	w procentach			
Prawo i Sprawiedliwość	11	53	5	7
Platforma Obywatelska	33	6	10	11
Samobrona	3	2	5	0
Liga Polskich Rodzin	3	8	5	0
Partia Demokratyczna - demokraci.pl	3	2	0	0
Polskie Stronnictwo Ludowe	1	6	5	4
Sojusz Lewicy Demokratycznej	2	0	0	15
Unia Pracy	3	0	0	3
Inne partie	7	7	8	2
Żadna	31	29	46	55
Trudno powiedzieć	20	8	27	17

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedną partię

Osoby deklarujące przynależność do NSZZ „Solidarność” przed rokiem 1989 – podobnie jak ogół badanych – najczęściej jako spadkobiercę jego dziedzictwa postrzegają PiS (28%) i PO (21%).

Oceny „pierwszej Solidarności” i obecnego NSZZ „Solidarność” różnią się całkowicie. Historyczne zasługi „Solidarności” na początku lat dziewięćdziesiątych nie budzą większych wątpliwości. Jej powstanie to – zdaniem Polaków – wydarzenie ważne nie tylko dla Polski, ale także dla innych krajów Europy Środkowo-Wschodniej i dla świata. Opinie osób, które przed rokiem 1989 należały do PZPR, niemal nie różnią się od opinii ogółu. Obecna działalność NSZZ „Solidarność” spotyka się z krytycznym przyjęciem. Związek ten,

zdaniem największej grupy respondentów, reprezentuje głównie interesy swoich działaczy. Dawni członkowie „Solidarności” nie różnią się od reszty społeczeństwa w przypisywaniu partykularnych interesów obecnym związkowym przywódcom.

Polityczne podziały ukształtowane przez dawną przynależność do „Solidarności” obecnie, jak się wydaje, tracą na znaczeniu. Zdecydowana większość dorosłych nie potrafi wskazać partii, która reprezentowałaby ideały i dziedzictwo dawnej „Solidarności”. Zarazem jednak w społeczeństwie utrzymuje się przekonanie, że istnieje podział na ludzi dawnej „Solidarności” i postkomunistów.

Opracowali
Beata ROGUSKA
Michał WENZEL

Tabela 1

		Niezależnie od Pana(i) poglądów na obecną działalność „Solidarności”, czy, Pana(i) zdaniem, w historii Polski NSZZ „Solidarność” odegrał pozytywną czy negatywną rolę?			Liczba osób
		Pozytywną	Negatywną	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		84	8	9	1040
Płeć	Mężczyźni	86	8	6	490
	Kobiety	81	7	11	550
Wiek	18-24 lata	79	6	15	144
	25-34	89	3	9	193
	35-44	88	6	5	157
	45-54	86	10	4	173
	55-64	85	9	6	176
	65 lat i więcej	76	10	14	197
Miejsce zamieszkania	Wieś	79	9	12	388
	Miasto do 20 tys.	81	8	10	143
	20-100 tys.	84	8	8	203
	101-500 tys.	86	7	7	167
	501 tys. i więcej mieszk.	94	3	3	138
Wykształcenie	Podstawowe	73	12	14	281
	Zasadnicze zawodowe	83	8	9	259
	Średnie	88	5	7	352
	Wyższe	94	2	4	148
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	91	4	5	79
	Średni personel, technicy	86	6	8	41
	Pracownicy adm.-biurowi	95	4	1	67
	Pracownicy usług	85	5	10	62
	Robotnicy wykwalifikowani	85	5	10	120
	Robotnicy niewykwalifik.	82	12	6	64
	Rolnicy	79	10	11	55
Pracujący na własny rach.	94		6	40	
Bierni zawodowo	Renciści	84	9	8	74
	Emeryci	79	8	12	243
	Uczniowie i studenci	89	5	6	71
	Bezrobotni	76	15	8	62
	Gospodynie domowe i inni	74	13	13	61
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	88	8	4	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	88	2	10	85
	sekt. pryw. poza rolnict.	88	4	8	227
	prywatnym gosp. rolnym	81	7	12	59
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	76	12	13	195
	501-750	83	8	8	163
	751-1000	85	8	8	190
	1001-1500	88	6	6	150
	Powyżej 1500 zł	91	6	3	107
Ocena własnych war. mater.	Złe	76	13	11	161
	Średnie	83	7	10	465
	Dobre	88	5	7	414
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	80	7	13	56
	Raz w tygodniu	84	7	9	498
	1-2 razy w miesiącu	82	10	8	166
	Kilka razy w roku	84	6	10	207
	W ogóle nie uczestniczy	84	9	7	112
Poglądy polityczne	Lewica	81	14	6	131
	Centrum	85	7	8	315
	Prawica	92	5	4	343
	Trudno powiedzieć	72	8	20	250

Tabela 2

		Czyje interesy, Pana(i) zdaniem, reprezentowała „Solidarność” 29 lat temu?				Liczba osób
		Interesy całego społeczeństwa	Interesy wszystkich swoich członków	Interesy swoich działaczy	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		61	18	10	11	1039
Płeć	Mężczyźni	63	19	11	7	490
	Kobiety	59	17	9	14	549
Wiek	18-24 lata	52	19	9	21	144
	25-34	60	24	6	10	193
	35-44	62	17	12	9	158
	45-54	67	15	12	6	172
	55-64	64	18	10	8	176
	65 lat i więcej	59	17	11	13	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	54	22	10	14	387
	Miasto do 20 tys.	64	17	8	11	143
	20-100 tys.	57	19	14	10	203
	101-500 tys.	65	15	9	11	167
	501 tys. i więcej mieszk.	77	14	7	2	138
Wykształcenie	Podstawowe	51	19	12	18	280
	Zasadnicze zawodowe	61	21	11	6	261
	Średnie	62	17	10	11	352
	Wyższe	77	15	4	5	147
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	79	12	5	4	79
	Średni personel, technicy	64	15	7	14	41
	Pracownicy adm.-biurowi	71	14	7	7	67
	Pracownicy usług	57	22	12	9	62
	Robotnicy wykwalifikowani	58	23	11	8	121
	Robotnicy niewykwalifik.	56	19	14	11	64
	Rolnicy	47	28	11	14	55
	Pracujący na własny rach.	71	8	11	10	40
Bierni zawodowo	Renciści	64	20	11	6	74
	Emeryci	62	16	9	12	242
	Uczniowie i studenci	60	21	8	12	71
	Bezrobotni	60	12	13	15	62
	Gospodynie domowe i inni	39	25	15	21	61
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	68	14	9	9	134
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	58	21	12	9	85
	sekt. pryw. poza rolnict.	68	17	8	8	228
	prywatnym gosp. rolnym	49	24	12	15	59
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	52	23	11	13	194
	501-750	61	20	12	7	163
	751-1000	61	17	13	9	190
	1001-1500	70	17	7	5	151
	Powyżej 1500 zł	70	14	7	9	107
Ocena własnych war. mater.	Złe	59	17	14	11	161
	Średnie	60	19	10	11	463
	Dobre	63	18	8	11	415
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	59	20	3	18	55
	Raz w tygodniu	60	20	9	11	498
	1-2 razy w miesiącu	62	18	7	14	166
	Kilka razy w roku	66	16	11	7	207
	W ogóle nie uczestniczy	56	15	20	9	112
Poglądy polityczne	Lewica	53	28	17	2	131
	Centrum	58	21	11	11	315
	Prawica	75	14	6	5	344
	Trudno powiedzieć	49	16	10	24	248

Tabela 3

		A jak jest teraz? Czyje interesy reprezentuje „Solidarność” obecnie?				Liczba osób
		Interesy całego społeczeństwa	Interesy wszystkich swoich członków	Interesy swoich działaczy	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		9	25	47	19	1040
Płeć	Mężczyźni	8	27	51	14	491
	Kobiety	10	23	43	24	549
Wiek	18-24 lata	13	20	37	29	144
	25-34	9	28	49	14	193
	35-44	10	25	54	11	158
	45-54	7	25	53	16	172
	55-64	7	23	53	17	176
	65 lat i więcej	10	25	35	30	197
Miejsce zamieszkania	Wieś	11	24	43	22	388
	Miasto do 20 tys.	8	29	45	19	143
	20-100 tys.	11	26	47	16	203
	101-500 tys.	8	25	50	17	167
	501 tys. i więcej mieszk.	3	19	56	21	138
Wykształcenie	Podstawowe	13	24	34	29	281
	Zasadnicze zawodowe	9	23	52	15	261
	Średnie	7	25	50	18	352
	Wyższe	7	27	54	11	147
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	7	34	51	9	79
	Średni personel, technicy	7	27	53	13	41
	Pracownicy adm.-biurowi	7	21	55	17	67
	Pracownicy usług	8	30	49	13	62
	Robotnicy wykwalifikowani	9	33	44	14	121
	Robotnicy niewykwalifik.	8	19	56	17	64
	Rolnicy	7	20	52	21	55
	Pracujący na własny rach.	6	30	46	17	40
Bierni zawodowo	Renciści	11	19	47	23	74
	Emeryci	8	25	43	25	243
	Uczniowie i studenci	14	26	34	26	71
	Bezrobotni	13	21	40	26	62
	Gospodynie domowe i inni	17	9	52	22	61
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	9	25	53	13	134
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	13	21	57	10	85
	sekt. pryw. poza rolnict.	6	32	47	15	228
	prywatnym gosp. rolnym	6	18	55	22	59
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	11	24	44	21	195
	501-750	10	24	49	18	163
	751-1000	11	25	48	15	190
	1001-1500	8	27	52	12	151
	Powyżej 1500 zł	2	29	56	14	107
Ocena własnych war. mater.	Złe	9	14	55	21	161
	Średnie	10	27	42	22	464
	Dobre	8	26	49	16	415
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	18	16	40	26	56
	Raz w tygodniu	10	28	44	19	498
	1-2 razy w miesiącu	9	24	45	22	166
	Kilka razy w roku	6	22	54	18	207
	W ogóle nie uczestniczy	9	20	53	17	112
Poglądy polityczne	Lewica	6	23	65	6	131
	Centrum	9	23	49	18	315
	Prawica	11	31	46	12	344
	Trudno powiedzieć	8	19	35	38	249

Tabela 4

		Czy powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980–1981 były dla Polski wydarzeniem:					Liczba osób
		przełomowym, o historycznym znaczeniu	ważnym, ale nie pierwszoplanowym	w sumie niezbyt ważnym	tak naprawdę bez znaczenia	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		65	26	3	1	5	1041
Płeć	Mężczyźni	64	27	4	2	3	491
	Kobiety	65	24	3	1	7	550
Wiek	18-24 lata	52	32	5	4	8	144
	25-34	63	27	3	2	4	193
	35-44	66	29	4	1	1	158
	45-54	73	21	2		4	173
	55-64	75	19	3	1	3	176
	65 lat i więcej	60	27	4	1	9	197
Miejsce zamieszkania	Wieś	58	31	4	2	6	388
	Miasto do 20 tys.	64	26	5	0	4	144
	20-100 tys.	66	28	2	1	3	203
	101-500 tys.	71	18	4	2	6	167
	501 tys. i więcej mieszk.	78	16	2		5	138
Wykształcenie	Podstawowe	58	27	4	2	9	281
	Zasadnicze zawodowe	61	30	5	1	3	261
	Średnie	67	25	3	1	4	352
	Wyższe	80	17	1		2	148
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	80	19	1		1	79
	Średni personel, technicy	66	28	3		2	41
	Pracownicy adm.-biurowi	68	25	4		3	67
	Pracownicy usług	64	27		2	6	62
	Robotnicy wykwalifikowani	67	30	2	1	2	121
	Robotnicy niewykwalifik.	53	27	6	5	9	64
	Rolnicy	62	29	3	2	4	55
	Pracujący na własny rach.	77	18	2		3	40
Bierni zawodowo	Renciści	64	30	1	2	4	74
	Emeryci	65	24	3	1	7	243
	Uczniowie i studenci	61	32		3	4	71
	Bezrobotni	63	24	7		6	62
	Gospodynie domowe i inni	54	21	14	2	8	61
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	72	24	2		2	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	70	24	3		3	85
	sekt. pryw. poza rolnict.	64	28	3	2	4	228
	prywatnym gosp. rolnym	66	26	2		6	59
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	60	26	5	4	5	195
	501-750	60	31	4	1	5	163
	751-1000	69	25	3	1	2	190
	1001-1500	73	22	2		3	151
	Powyżej 1500 zł	69	24	2	1	3	107
Ocena własnych war. mater.	Złe	67	20	5	1	7	161
	Średnie	62	28	3	2	5	465
	Dobre	67	25	3	1	4	415
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	63	30		2	4	56
	Raz w tygodniu	67	25	3	2	4	498
	1-2 razy w miesiącu	63	31			7	167
	Kilka razy w roku	64	25	8	1	3	207
	W ogóle nie uczestniczy	62	22	4	3	10	112
Poglądy polityczne	Lewica	61	33	3	2	2	131
	Centrum	65	25	5	2	4	315
	Prawica	73	24	1		2	344
	Trudno powiedzieć	56	25	5	2	12	250

Tabela 5

		Czy powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980–1981 były dla innych krajów dawnego „bloku wschodniego” wydarzeniem:					Liczba osób
		przełomowym, o historycznym znaczeniu	ważnym, ale nie pierwszoplanowym	w sumie niezbyt ważnym	tak naprawdę bez znaczenia	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		39	38	10	3	10	1041
Płeć	Mężczyźni	38	41	12	4	6	491
	Kobiety	40	36	8	3	13	550
Wiek	18-24 lata	17	46	15	9	13	144
	25-34	36	42	10	3	9	193
	35-44	41	42	10	2	5	158
	45-54	50	34	7	2	7	173
	55-64	51	30	10	2	7	176
	65 lat i więcej	36	36	9	2	16	197
Miejsce zamieszkania	Wieś	34	36	14	4	12	388
	Miasto do 20 tys.	38	44	7	1	10	144
	20-100 tys.	37	42	11	4	6	203
	101-500 tys.	47	30	7	5	11	167
	501 tys. i więcej mieszk.	50	40	5		5	138
Wykształcenie	Podstawowe	36	32	12	4	17	281
	Zasadnicze zawodowe	38	37	12	4	9	261
	Średnie	42	40	8	3	7	352
	Wyższe	40	47	7	3	3	148
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	39	50	5	4	2	79
	Średni personel, technicy	41	40	14	3	2	41
	Pracownicy adm.-biurowi	42	39	11	2	7	67
	Pracownicy usług	42	43	4	5	6	62
	Robotnicy wykwalifikowani	44	38	8	2	7	121
	Robotnicy niewykwalifik.	39	30	10	7	14	64
	Rolnicy	35	39	12		14	55
	Pracujący na własny rach.	45	44	7		5	40
Bierni zawodowo	Renciści	49	30	6	6	8	74
	Emeryci	37	37	10	2	14	243
	Uczniowie i studenci	20	53	11	7	8	71
	Bezrobotni	40	24	19	4	13	62
	Gospodynie domowe i inni	36	29	18	4	13	61
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	44	40	9	4	3	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	39	42	9	3	7	85
	sekt. pryw. poza rolnict.	41	41	8	2	8	228
	prywatnym gosp. rolnym	43	33	8		16	59
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	41	33	8	5	13	195
	501-750	35	38	14	3	10	163
	751-1000	43	36	9	4	7	190
	1001-1500	46	36	11		8	151
	Powyżej 1500 zł	42	43	5	5	5	107
Ocena własnych war. mater.	Złe	44	31	9	3	14	161
	Średnie	37	38	11	4	10	465
	Dobre	40	41	9	3	7	415
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	46	29	8	4	13	56
	Raz w tygodniu	40	36	11	4	8	498
	1-2 razy w miesiącu	36	39	10	2	13	167
	Kilka razy w roku	39	41	11	2	8	207
	W ogóle nie uczestniczy	36	43	6	4	11	112
Poglądy polityczne	Lewica	40	43	12	2	3	131
	Centrum	39	38	13	3	7	315
	Prawica	45	40	8	3	4	344
	Trudno powiedzieć	31	33	7	5	24	250

Tabela 6

		Czy powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980–1981 były dla świata wydarzeniem:					Liczba osób
		przełomowym, o historycznym znaczeniu	ważnym, ale nie pierwszoplanowym	w sumie niezbyt ważnym	tak naprawdę bez znaczenia	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		25	39	18	8	10	1041
Płeć	Mężczyźni	25	41	19	10	6	491
	Kobiety	26	38	17	6	13	550
Wiek	18-24 lata	12	33	30	15	10	144
	25-34	15	45	21	10	9	193
	35-44	27	40	19	7	7	158
	45-54	31	40	16	6	7	173
	55-64	38	34	13	8	7	176
	65 lat i więcej	27	42	11	4	16	197
Miejsce zamieszkania	Wieś	22	38	18	9	13	388
	Miasto do 20 tys.	26	46	13	6	9	144
	20-100 tys.	22	41	23	10	4	203
	101-500 tys.	35	33	15	6	11	167
	501 tys. i więcej mieszk.	28	43	18	7	5	138
Wykształcenie	Podstawowe	29	34	13	9	16	281
	Zasadnicze zawodowe	23	41	19	9	7	261
	Średnie	26	36	23	7	8	352
	Wyższe	20	52	14	8	5	148
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	25	46	19	6	5	79
	Średni personel, technicy	20	48	14	15	2	41
	Pracownicy adm.-biurowi	25	40	20	5	9	67
	Pracownicy usług	24	39	27	4	6	62
	Robotnicy wykwalifikowani	27	35	20	10	8	121
	Robotnicy niewykwalifik.	30	26	12	17	14	64
	Rolnicy	23	40	17	10	11	55
Pracujący na własny rach.	22	60	15		3	40	
Bierni zawodowo	Renciści	38	32	10	10	9	74
	Emeryci	28	42	11	6	13	243
	Uczniowie i studenci	12	41	30	13	4	71
	Bezrobotni	30	27	25	7	11	62
	Gospodynie domowe i inni	11	41	25	8	16	61
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	30	41	16	8	5	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	25	43	13	13	7	85
	sekt. pryw. poza rolnict.	22	38	23	8	9	228
	prywatnym gosp. rolnym	30	36	13	7	15	59
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	30	35	16	7	12	195
	501-750	20	36	25	9	10	163
	751-1000	25	43	18	7	6	190
	1001-1500	31	38	15	8	8	151
	Powyżej 1500 zł	25	38	23	8	6	107
Ocena własnych war. mater.	Złe	27	40	13	4	16	161
	Średnie	23	38	19	10	10	465
	Dobre	27	41	19	8	6	415
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	24	44	10	7	14	56
	Raz w tygodniu	27	40	15	8	10	498
	1-2 razy w miesiącu	25	34	20	10	11	167
	Kilka razy w roku	25	41	23	5	6	207
	W ogóle nie uczestniczy	17	40	23	11	10	112
Poglądy polityczne	Lewica	20	39	24	10	7	131
	Centrum	24	37	21	11	7	315
	Prawica	32	43	15	7	3	344
	Trudno powiedzieć	20	38	15	5	23	250

Tabela 7

		Czy powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980–1981 były dla ludzi takich jak Pan(i) wydarzeniem:					Liczba osób
		przełomowym, o historycznym znaczeniu	ważnym, ale nie pierwszoplanowym	w sumie niezbyt ważnym	tak naprawdę bez znaczenia	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		34	37	10	11	7	1039
Płeć	Mężczyźni	37	33	11	12	7	489
	Kobiety	32	41	10	9	7	550
Wiek	18-24 lata	17	38	10	19	16	141
	25-34	24	34	10	18	15	193
	35-44	41	34	12	10	3	158
	45-54	43	41	8	6	1	173
	55-64	44	40	8	7	2	176
	65 lat i więcej	36	38	14	7	6	197
Miejsce zamieszkania	Wieś	31	36	12	14	8	387
	Miasto do 20 tys.	27	38	13	13	8	143
	20-100 tys.	31	41	11	12	6	203
	101-500 tys.	47	32	10	4	7	167
	501 tys. i więcej mieszk.	43	40	4	8	5	138
Wykształcenie	Podstawowe	33	35	12	12	8	278
	Zasadnicze zawodowe	37	32	12	12	7	261
	Średnie	30	41	10	11	8	352
	Wyższe	44	40	6	6	4	148
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	48	38	7	3	3	79
	Średni personel, technicy	27	50	3	15	5	41
	Pracownicy adm.-biurowi	30	41	7	15	6	67
	Pracownicy usług	33	32	13	7	14	62
	Robotnicy wykwalifikowani	36	30	12	12	10	121
	Robotnicy niewykwalifik.	28	36	11	21	4	64
	Rolnicy	28	35	11	20	6	55
	Pracujący na własny rach.	50	20	7	15	8	40
Bierni zawodowo	Renciści	44	39	6	9	3	74
	Emeryci	37	40	12	5	5	243
	Uczniowie i studenci	20	43	7	18	12	69
	Bezrobotni	33	29	16	12	10	61
	Gospodynie domowe i inni	25	45	15	7	9	61
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	41	32	8	15	4	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	40	38	9	6	7	85
	sekt. pryw. poza rolnict.	30	36	11	13	10	228
	prywatnym gosp. rolnym	26	36	10	21	7	59
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	32	37	10	13	7	195
	501-750	29	36	13	14	8	163
	751-1000	36	37	12	9	5	190
	1001-1500	39	38	9	10	5	150
	Powyżej 1500 zł	37	42	9	10	2	107
Ocena własnych war. mater.	Złe	35	39	9	8	8	161
	Średnie	35	38	12	10	5	464
	Dobre	34	36	9	13	8	414
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	41	40	5	4	11	56
	Raz w tygodniu	38	38	8	10	7	497
	1-2 razy w miesiącu	29	37	13	13	9	167
	Kilka razy w roku	32	36	15	12	5	206
	W ogóle nie uczestniczy	29	37	13	14	6	112
Poglądy polityczne	Lewica	22	49	15	13	2	131
	Centrum	35	36	10	14	5	314
	Prawica	46	37	5	6	5	344
	Trudno powiedzieć	24	33	16	11	15	249

Tabela 8

		Używa się czasem określenia „ludzie Solidarności”. Czy o osobach nazywających siebie „ludźmi Solidarności” myśli Pan(i):				Liczba osób
		z sympatią	z obojętnością	z niechęcią	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		27	53	9	11	1041
Płeć	Mężczyźni	26	55	10	9	491
	Kobiety	28	52	8	12	550
Wiek	18-24 lata	23	65	4	8	144
	25-34	27	55	7	11	193
	35-44	29	55	7	9	158
	45-54	28	52	13	7	173
	55-64	30	48	9	13	176
	65 lat i więcej	26	46	12	17	197
Miejsce zamieszkania	Wieś	28	49	10	13	388
	Miasto do 20 tys.	21	63	7	9	144
	20-100 tys.	29	55	9	7	203
	101-500 tys.	25	54	7	14	167
	501 tys. i więcej mieszk.	31	51	9	9	138
Wykształcenie	Podstawowe	25	49	10	16	281
	Zasadnicze zawodowe	27	57	10	6	261
	Średnie	26	55	8	10	352
	Wyższe	35	49	6	10	148
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	43	45	4	8	79
	Średni personel, technicy	24	51	8	17	41
	Pracownicy adm.-biurowi	18	64	6	12	67
	Pracownicy usług	20	66	8	5	62
	Robotnicy wykwalifikowani	29	54	9	8	121
	Robotnicy niewykwalifik.	18	65	12	4	64
	Rolnicy	28	51	11	9	55
	Pracujący na własny rach.	43	36	7	14	40
Bierni zawodowo	Renciści	34	41	13	12	74
	Emeryci	26	48	12	14	243
	Uczniowie i studenci	30	58	1	11	71
	Bezrobotni	12	71	6	10	62
	Gospodynie domowe i inni	29	50	10	11	61
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	31	52	10	8	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	31	52	9	8	85
	sekt. prywat. poza rolnict.	24	60	6	10	228
	prywatnym gosp. rolnym	29	50	11	10	59
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	20	56	13	10	195
	501-750	28	54	11	7	163
	751-1000	24	60	9	7	190
	1001-1500	36	47	10	7	151
	Powyżej 1500 zł	22	62	10	6	107
Ocena własnych war. mater.	Złe	28	46	18	9	161
	Średnie	24	54	8	13	465
	Dobre	30	55	6	9	415
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	29	44	7	20	56
	Raz w tygodniu	28	53	8	11	498
	1-2 razy w miesiącu	27	55	8	10	167
	Kilka razy w roku	27	54	11	8	207
	W ogóle nie uczestniczy	25	55	10	10	112
Poglądy polityczne	Lewica	18	63	14	4	131
	Centrum	26	58	7	9	315
	Prawica	37	46	7	9	344
	Trudno powiedzieć	20	51	11	18	250

Tabela 9

		Czy obecnie w Polsce istnieje podział na ludzi dawnej „Solidarności” i postkomunistów?”					Liczba osób
		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		20	42	18	2	18	1038
Płeć	Mężczyźni	22	42	22	2	13	491
	Kobiety	19	42	16	2	21	547
Wiek	18-24 lata	7	42	23	3	26	142
	25-34	19	40	21	2	18	193
	35-44	24	43	19	1	13	158
	45-54	24	47	15	2	12	173
	55-64	21	44	21	1	12	176
	65 lat i więcej	24	37	14	2	24	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	14	45	17	2	22	388
	Miasto do 20 tys.	16	42	23	0	18	144
	20-100 tys.	28	35	17	3	16	203
	101-500 tys.	28	42	15	1	14	165
	501 tys. i więcej mieszk.	21	45	22	2	9	137
Wykształcenie	Podstawowe	17	39	17	2	26	281
	Zasadnicze zawodowe	25	42	19	1	12	260
	Średnie	20	44	17	2	17	350
	Wyższe	19	44	23	2	12	148
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	13	50	25	2	10	79
	Średni personel, technicy	24	50	15	7	5	41
	Pracownicy adm.-biurowi	21	43	17	1	18	67
	Pracownicy usług	22	49	14	3	12	62
	Robotnicy wykwalifikowani	26	48	13		13	120
	Robotnicy niewykwalifik.	19	46	15	3	17	63
	Rolnicy	14	45	19	2	20	55
	Pracujący na własny rach.	32	27	29	2	10	40
Bierni zawodowo	Renciści	23	46	14	2	15	74
	Emeryci	24	40	16	1	19	243
	Uczniowie i studenci	7	43	23	2	26	70
	Bezrobotni	8	27	29	2	35	62
	Gospodynie domowe i inni	25	30	25		20	61
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	27	44	17	2	10	134
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	25	52	11	1	11	84
	sekt. pryw. poza rolnict.	17	45	22	1	15	228
	prywatnym gosp. rolnym	19	44	18	3	17	59
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	16	40	22	1	21	195
	501-750	18	46	17	1	17	163
	751-1000	22	46	19	2	12	190
	1001-1500	32	39	16	1	12	151
	Powyżej 1500 zł	14	46	25	3	12	104
Ocena własnych war. mater.	Złe	23	32	20	2	23	161
	Średnie	21	41	19	2	17	464
	Dobre	19	47	17	1	16	413
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	23	34	15	5	23	56
	Raz w tygodniu	17	43	20	1	19	497
	1-2 razy w miesiącu	24	34	19	2	21	167
	Kilka razy w roku	22	50	16	1	11	206
	W ogóle nie uczestniczy	24	41	16	4	15	111
Poglądy polityczne	Lewica	26	44	19	3	8	131
	Centrum	20	45	19	1	15	315
	Prawica	23	45	20	2	10	344
	Trudno powiedzieć	14	34	15	1	36	247